

AL XVIII-LEA CONGRES
DE
GENEALOGIE ȘI HERALDICĂ

Rezumatele comunicărilor

Iași
10-12 mai 2018

I.	23 – 24	iunie	1989
II.	6 – 7	iunie	1991
III.	25 – 26	iunie	1992
IV.	13 – 15	mai	1993
V.	12 – 14	mai	1994
VI.	10 – 13	mai	1995
VII.	9 – 12	mai	1996
VIII.	8 – 11	mai	1997
IX.	7 – 10	mai	1998
X.	13 – 16	mai	1999
XI.	20 – 23	septembrie	2001
XII.	15 – 18	mai	2003
XIII.	10 – 13	mai	2007
XIV.	15 – 17	mai	2008
XV.	13 – 15	mai	2010
XVI.	10 – 12	mai	2012
XVII.	12 – 14	mai	2016
XVIII.	10 – 12	mai	2018

Lucrările Congresului sunt găzduite de Muzeul Unirii.

Aici a fost, în 1859–1862, reședința ultimului principe al Moldovei și reședința Familiei Regale a României, în 1917–1918.

Aici s-au adus veștile despre Unirile din 1859 și 1918.

**Surprizele unei genealogii, erorile unei demistificări.
Metoda istorică aplicată în cazul familiei Lenș**

Comunicarea reprezintă o definitivare a unui mai vechi studiu despre familia Lenș/Linche de Moissac, prezentat într-o formă preliminară la ședința din aprilie 2005 a Comisiei Naționale de Heraldică, Genealogie și Sigilografie a Academiei Române din București.

Dezorganizată de zvonistica saloanelor mondene în a doua jumătate a secolului XIX, acuzată (pe baze documentare aparent solide) de a fi fost un construct fictiv, abandonată astfel ca potențial subiect de studiu obiectiv și detaliat, genealogia Lenș/Linche își recâștigă drepturile odată ce este filtrată prin criteriile metodologice care impun argumente juridice, arhivistice, economice și societale în restabilirea veridicității ei. Cercetările desfășurate pe acest subiect în ultimii 12 ani, dincolo de reevaluarea originilor familiei Linche din țările române și de completarea arborelui cu câteva noi nume, exemplifică practica metodei istorice în genealogie într-una dintre formele cele mai extinse.

**Familii românești, familii europene.
Despre înrudirile Micleștilor din secolul al XIX-lea**

Demersul nostru își propune să ofere informații despre înrudirile familiei Miclescu în secolul al XIX-lea, cu referire îndeosebi la cele cu familii europene din epocă, pe baza unui „decupaj” al ascendenței arhitectului Sandu Miclescu (care consideră Grecienii, „laolaltă cu Micleștii și Cantacuzinii, în egală măsură, primul cerc al familiei mele”). Din această perspectivă, subiectul comunicării noastre poate fi prezentat ca fiind o „scurtă călătorie prin o sută de ani ai familiei extinse Miclescu-Grecianu”, având drept călăuză „spiritul de familie”, pornind de la cei patru bunici.

Cel patern, Emil Sandu Miclescu (1851–1940), era fiul lui Sandulache Miclescu (1804–1877) și al franțuzoaicei Marie-Joséphine-Ernésthine Guinier, fiica lui Jacques Guinier și nepoata unui pantofar din St-Laurent, iar bunica paternă, Alexandrina (Sacha) Grecianu (1859–1956), era nepoata lui Pavel Dmitrievici Kiselev (Kisseleff), născută din legătura acestuia cu Alexandra Bagration, fiica lui Alexei Kirilovici Bagration și a Zoei Văcărescu. Bunicul matern, Jules-Leon-Marcelin Delage (1851–1934), un „bunic povestit”, fiul lui Jean Delage și al lui Anne Thomas-Lacourrière, s-a născut la Châteauponsac, în Limousin, și s-a căsătorit cu Smaranda (1859–1948), fiică a cuplului Sandulache Miclescu și Marie-Joséphine-Ernésthine Guinier, așadar sora lui Emil Sandu Miclescu.

Analiza se sprijină, înainte de toate, pe chestionarea surselor documentare, liantul informațiilor oferite de acestea fiind însă evocarea „umbrelor dragi”, caleidoscop de amintiri „colorate și înmiresmate”, toate laolaltă permițând conturarea unor concluzii ce pun în evidență modul în care înrudirile membrilor familiei Miclescu din veacul al XIX-lea au condus la formarea unui „mănunchi” de trăsături comune ale acestora, rezultat al educației, călătoriilor și culturii cosmopolite. Micleștii s-au considerat în egală măsură români și europeni, construind un set de valori acceptat și valorizat de toți descendenții personajelor evocate.

Eugenia Apostolopulo-Bogdan (1857–1915). Întregiri biografice

Eugenia Bogdan (* 1 noiembrie 1857, Cuhureștii de Sus, jud. Soroca – † 6 noiembrie 1915, Odesa; (†) necropola bisericii Sf. Treime din Cuhureștii de Sus) a fost primul dintre cei trei copii ai nobilului Ioan Bogdan (* 1816 – † 1900), moșierul din Cuhureștii de Sus, și ai Ecaterinei († 1892), fiica nobilului Constantin Străjescu și a Elenei Leonard. În 1878, s-a căsătorit cu supusul grec Nicolae C. Apostolopulo (* 1845, Atena – † 1901, Saharna), cu care se vor stabili la moșia Saharna, jud. Orhei. N. Apostolopulo este cunoscut ca inginer-constructor al liniei de cale ferată Noua-Suliță – Bălți – Rezina, mare filantrop, fondator al Școlii de Viticultură de la Saharna, pentru care a donat un local propriu, contribuitor la repararea Mănăstirii Saharna, ctitor al bisericii Sf. Arhanghel Mihail de la Saharna, constructorul noii școli primare din Saharna și al unei cunoscute fabrici de olane. Singurul lor copil, fiul Eugeniu (* 1879 – † 1883), mort la doar patru ani, este înmormântat în curtea bisericii de la Saharna, alături de tatăl lui.

Pe lângă sprijinirea constantă a operei filantropice a soțului, Eugenia a fost o personalitate cunoscută în cercurile literare, artistice și filozofice de la Sankt Petersburg, ea însăși sprijinind material diverse tinere speranțe ale artelor și literaturii. În această trăire intelectuală din capitala imperială își trag rădăcinile renumita biserică Sf. Treime din Cuhureștii de Sus (1913), realizarea arhitectului Alexei Șciusev, și un șir de opere ale filozofului rus Vasilii Rozanov. Visul vieții sale a fost deschiderea unui muzeu de etnografie și artă

la Chişinău, pentru care avea adunate numeroase obiecte etnografice la conacul de la Saharna şi o bogată şi valoroasă colecţie de artă rusă, care în urma evenimentelor politice a ajuns actualmente la Muzeul din Odesa. Prin testament, a lăsat circa un milion de ruble pentru muzeul dorit, încredinţând proiectarea şi executarea edificiului muzeal aceluiaşi arhitect A. V. Şciusev, dar acest vis nu s-a mai realizat.

După mai mult de un secol de la moarte, uitarea profundă s-a aşezat peste chipul acestui vlăstar bogdănesc din ultima generaţie. Autorul încercă să refacă portretul istoric al acestei femei de altădată, care, prin spiritul, talentele şi zelul ei, a animat numeroase suflete din jurul său.

Silviu ANDRIEŞ-TABAC, Alexandru TEUT, Ion TEUT

Vineri, 11 mai, dimineaţa, Sala mare

Descendenţi Tăutuleşti din Basarabia de azi

Una dintre concluziile generale ce rezultă din etimologia numelui Tăutul/Teut, care provine de la etnonimul omonim (= slovac), este aceea că acest nume de familie nu mai putea să apară în spaţiul românesc în epoca modernă şi contemporană. Astfel, toţi Tăutuleştii din zilele noastre ar trebui să descindă din purtătorii medievali ai acestui nume de familie, care a fost şi rămâne destul de rar. La o cercetare de suprafaţă în sânul familiei, s-a dovedit că cei doi autori-purtători ai numelui dat, care nu se cunoşteau între ei anterior, provin ambii din familii de răzeşi, sunt probabil rude îndepărtate şi originari din vechime din satele vecine Zahoreni şi Curleni (azi Podgoreni) din raionul Orhei, sate care la începutul secolului al XIX-lea se numărau în parte printre proprietăţile polcovnicului Andrei Tăutul. În baza unor documente publicate sau de arhivă şi a sondajelor genealogice în interiorul familiilor proprii, autorii încearcă să reînnoade firul de legătură dintre boierii Tăutuleşti de la cumpăna secolelor XVIII–XIX şi Tăutuleştii basarabeni din zilele noastre, care au încă suflet de răzeş.

Ion ANDRIU

Sâmbătă, 12 mai, dimineaţa, Sala mică

Destine de intelectuali în vârtoarea secolului trecut

Consider că este o datorie de onoare sub aspect familial, dar şi civic, de a readuce în memoria colectivă câţiva membri ai familiei mele care au avut un parcurs de viaţă semnificativ şi realizări care merită să fie consemnate. Au fost persoane care au dat mai mult comunităţii decât au primit, capacităţile şi meritele lor nefiind cunoscute şi valorificate corect.

Bunicul patern, avocatul Vasile Gh. Andriu, născut la Botoşani în 1982, provenind dintr-o familie cu nouă generaţii succesive de preoţi şi rămas orfan de ambii părinţi la vârsta de 7 ani, a fost crescut de un unchi. A fost un elev serios şi apoi un student silitor, devenind avocat. Stabilat la Fălticeni, bine văzut în comunitate, s-a însurat cu o fată cu zestre, a devenit administrator de plasă şi şi-a continuat ascensiunea socio-profesională până la nivel de senator şi primar de Fălticeni. A avut trei copii, doi dintre ei făcând obiectul acestei comunicări, şi anume fiica cea mare, Lucreţia, căsătorită Neacşu (1913–1964), o persoană cu nivel cultural remarcabil, poetă şi traducătoare de literatură franceză, germană şi engleză, organizatoare de cenacluri literare în preajma anilor '40, la care participau familiile Lovinescu, Geo Bogza şi alte personalităţi din lumea literelor, şi fiul cel mic, Vasile Andriu, născut în 1917, care s-a remarcat ca elev eminent la Liceul Internat din Iaşi, iar mai apoi ca student la Facultatea de Medicină din Bucureşti. Tânăr medic, a avut ocazia să lucreze cu mari personalităţi ale vieţii medicale româneşti, precum doctorul Liviu Câmpeanu sau cunoscutul chirurg Constantin Andrioiu (1903–1982). După participarea la război pe frontul de est, şi-a continuat activitatea în Bucureşti şi Azuga, iar din 1947 la spitalul Schuler din Ploieşti. În 1955, a câştigat, prin concurs, postul de şef al secţiei de chirurgie a Spitalului Municipal Suceava, pe care a condus-o cu rezultate strălucite timp de 25 de ani.

Viaţa bunicii materne, Charlotte, născuta Koller, am prezentat-o la congresul din mai 2012. A fost fiica naturală a celui mai important şi benefic bărbat politic al României de acum 120 de ani. Din prima căsătorie cu inginerul Ion Gheorghiu au rezultat trei fete, Maria, Ileana şi Georgeta, mama mea. Prima, Maria Gheorghiu (1914–1976), licenţiată în drept şi economie politică, a fost căsătorită cu inginerul Andrei Nedelcovici, nepotul antreprenorului Liviu Ciulei şi vedetă a vieţii mondene a Bucureştilor anilor '30. Momentul astral al vieţii ei a fost în 1939, când anumite grupări de extremă dreapta care intenţionau să-l asasineze pe Carol al II-lea ar fi dorit s-o propulseze într-un prim rol în viaţa politică. Ileana (1916–1980), licenţiată în ştiinţe fizico-chimice la Universitatea din Bucureşti, căsătorită cu inginerul Mircea Popescu, provenit dintr-o familie de liberali de frunte, a fost o fiinţă extrem de apreciată şi iubită de cei care au cunoscut-o. S-a remarcat prin calităţi culturale, intelectuale si profesionale remarcabile. Georgeta (1920–1975), licenţiată şi ea în ştiinţe fizico-chimice la Universitatea din Bucureşti, a fost profesoară de fizică la Azuga şi apoi la Suceava, fiind căsătorită cu tatăl meu, doctorul Vasile Andriu. A avut calităţi socio-profesionale, intelectuale şi afective care au făcut-o remarcată încă din anii liceului („Carmen Silva” din

București) și facultății. Și-a ajutat întotdeauna colegii și colegele de generație, mulți fiind victime ale opresiunii regimului comunist.

Toate persoanele amintite au avut o viață cu un parcurs extrem de tumultuos, datorită perioadei tulburi de la mijlocul secolului trecut, făcând față cu tenacitate și eroism provocărilor vremii.

Mihai-Bogdan ATANASIU

Vineri, 11 mai, dimineața, Sala mare

Tăutuleștii bucovineni semnatari ai jurământului de credință din 1777. Notițe prosopografice

Până în zilele noastre, vreme de mai bine de o jumătate de mileniu, toți purtătorii patronimului Tăutu au trăit și trăiesc cu conștiința și mândria că se trag din Ioan, marele logofăt al lui Ștefan cel Mare. Din „întâmplările vremilor” neamul lor „a căzut la scăpăciune”, iar izvoarele ajunse până la noi ne arată cum acesta, încă de la începutul veacului al XVIII-lea, ajunsese extrem de ramificat, iar moșiile lor fărâmițate excesiv și împărțite între din ce în ce mai numeroșii descendenți. Printre aceștia, trăitori în ținuturile din nordul țării, se numără și cei 13 protagoniști ai studiului nostru, reprezentanți ai familiei Tăutu aflați printre mazilii și rușii care, la 12 octombrie 1777, au depus jurământ de credință împărătesei Maria Theresia. Folosind instrumentarul metodologic pus la dispoziție de științele auxiliare ale istoriei, în special cele ale genealogiei și prosopografiei, obiectivul comunicării noastre îl reprezintă identificarea și așezarea acestor personaje la locul lor pe ramurile stufosului arbore al neamului, precum și prezentarea câtorva aspecte din viața fiecăruia.

Drăgan-George BASARABĂ

Vineri, 11 mai, după-amiaza, Sala mare

Simboluri identitare ale românilor din Monarhia Habsburgică

La 100 de ani de la Marea Unire din 1918, tricolorul albastru-galben-roșu este recunoscut pretutindeni ca un simbol al națiunii române. De-a lungul istoriei, însă, poporul român s-a reprezentat pe sine și a fost reprezentat de alții prin diferite însemne heraldice și vexilologice, simboluri care se încadrau mai mult sau mai puțin în tema tricoloră mai sus menționată.

Comunicarea se apleacă asupra simbolurilor folosite de românii din Monarhia Habsburgică și pune accentul pe perioada secolelor XIX–XX și lupta acestora pentru recunoaștere și identitate națională.

De la Revoluția din 1848 avem primele însemne eminate românești în Monarhia Habsburgică: steaguri tricolore albastru-alb-roșu, cu scris auriu (culori derivate din portul popular, așa cum povestește Ioan Pușcariu), o propunere nouă pentru stema Transilvaniei, care să includă și românitatea, dar și câteva piese tricolore roșu-galben-albastru purtate de legiunile lui Avram Iancu.

Odată cu Compromisul din 1867 și încorporarea Principatului Transilvaniei în Regatul Ungariei, românii încearcă să-și însușească „culorile țării” și o stemă cu acvilă neagră (acvila transilvană?) ca simboluri naționale, însă doleanțele acestora nu primesc niciun răspuns de la Budapesta.

Între momentele 1867 și 1918, românii au folosit tot mai des tricolorul roșu-galben-albastru, în diverse forme și în pofida abuzurilor autorităților maghiare, până în 1914, când acestora le-a fost recunoscut dreptul la steag național – este vorba de un tricolor orizontal, roșu-galben-albastru, același tricolor pe care-l vor flutura și în 1918 la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia.

Elena BEDREAG

Joi, 10 mai, dimineața, Sala mare

Practici succesoriale, practici comemorative. Despre familie și discurs religios în documentele premoderne românești

Comunicarea își propune să puncteze câteva aspecte referitoare la trăirile și comportamentul individului în preajma morții, prin folosirea cu precădere a informațiilor din testamente, subliniind în mod deosebit raportul lui cu membrii grupului familial din care făcea parte și modul în care omul veacului al XVIII-lea se raporta la structurile de rudenie cărora le aparținea. Modul în care își concepea și își organiza distribuția bunurilor lumești, dar mai ales prevederile legate de comemorarea sufletului sugerează o anumită structură mentală a societății căreia individul îi aparținea.

Dincolo de încercările de a „încorseta” acest discurs testamentar într-o anumită definiție și de a fixa o serie de caracteristici normative, cert este că toate aceste acte ajunse până la noi au cel puțin o trăsătură comună: aceea a unei profunde religiozități a societății, a unei profunde responsabilizări și răspunderi personale pentru greșelile comise în timpul vieții, atât a celor mici, cât și a celor mari, așa cum foarte bine reiese din discursul giupânesii lui Constantin Ruset, Ana. Sufletul ar trebui să fie preocuparea principală a

omului căci „toate ale lumii cele mai lăudate nu sânt altă fără numai amăgeală văzută și un nume deșert [...] și răspunsul are să de [omul] pentru toate la nefățarnicul giudecător”. Cât „costa” ușurarea sufletului, cât era de importantă și care era cuantumul părții sufletului în economia testamentară vor fi direcțiile urmărite în textul comunicării.

Myriam BULUT-GHIKA

Joi, 10 mai, după-amiaza, Sala mare

Quelques observations critiques sur les différentes hypothèses concernant le lieu d'origine de la famille Ghika

L'étude commencera par passer en revue les hypothèses mentionnées dans les différents ouvrages et documents qui, de façon générale, traitent de manière assez succincte la question du lieu d'origine de la famille Ghika, pour les plus connues : Albanie, Macédoine, Epire. Ces thèses feront l'objet de réflexions critiques sur la base de sources et de procédés moins exploités jusqu'ici. Ces observations permettront d'envisager de nouvelles pistes qui se veulent plus précises, tout en restant de simples suggestions.

Matei CAZACU

Sâmbătă, 12 mai, dimineața, Sala mare

O ramură mai puțin cunoscută a familiei Bălăceanu – ramura prahoveană

Deși celebră prin inițiativa lui Manolache Bălăceanu de a crea, în 1835, împreună cu Teodor Diamant, falansterul de la Scăeni, această ramură a familiei nu s-a bucurat de atenția cercetătorilor. Ștefan D. Grecianu, care era nepotul lui Manolache, îi consacră doar câteva rânduri în marea sa lucrare „Genealogiile documentate ale familiilor boierești”, expediind descendența sa în câteva rânduri. Deși continuarea (și nu o dată, ci de mai multe ori) prin femei a unor neamuri mari (Goleștii, Brâncovenii și Floreștii, ca să-i cităm doar pe ei) îi era binecunoscută, Ștefan Grecianu minimizează rolul Lucreției, fiica lui Manolache, în transmiterea numelui fiilor săi (poate și deoarece Lucreția se măritase cu un „roturier”).

Întâmplarea a făcut să cercetez arhiva de la Paris a urmașilor lui Manolache, aflată în posesia domnului Emmanuel Sclia-Bălăceanu, arhivă care conține documente interesante pentru trecutul acestei ramuri. Aflăm astfel că fiul cel mai mic al Lucreției, Petre (1853–1910), a moștenit Scăeni și l-a transformat, în decursul a 30 de ani, într-un domeniu model, ce posedă cea mai mare vie din țară (160 de hectare), culturi de legume și fructe de calitate și aducea un venit estimat la 1 milion de lei anual. Însurat cu Eugenia I. Popovici, dintr-o familie românească din Brașov și Ploiești, Petre Bălăceanu a fost prim-președinte al tribunalului Prahova (1880), numit în această funcție de ministrul justiției Eugen Stătescu. Acesta avea un frate, Paul Stătescu, personalitate eminentă a vremii, însurat și el cu o soră a Eugeniei Popovici, cu care a avut trei fete, măritate toate cu trei frați din familia Filitti (un caz rar și sau poate unic la noi).

O a treia soră a Eugeniei, pe nume Elena, s-a măritat cu Constantin, fiul lui Dimitrie Anghel, marele agricultor moldovean care a introdus orezul în țară, tatăl poetului Dimitrie Anghel. Prin legăturile cu Anghel și cu Stătescu, Petre Bălăceanu și urmașa lui, Margareta (1882–1972), copil unic, s-au înrudit cu mai multe familii de vază ale epocii, dintre care amintim pe Mille și pe Cocea. Margareta a fost măritată cu un ofițer de carieră, căpitanul Jean Sclia (mort în 1917 de tifos la Iași), cu care a avut două fete. Divorțată de Sclia, ea a părăsit țara în 1917 și s-a refugiat în Franța, unde a rămas toată viața, împreună cu mama și cu fetele sale. Nu și-a uitat, însă, originile și, începând din 1919, a reorganizat domeniul de la Scăeni și a concesionat o parte din el unei companii petrolifere, care i-a servit până în 1947 generoase redevențe (prieteni o numeau „cea mai bogată femeie din România”) pentru petrolul și gazul extrase aici (parte din perimetrul Boldești). Fata mai mare, Yvonne (1908–1976), a avut, dintr-o legătură cu un scriitor francez, un fiu natural, Emmanuel, de profesie bancher, care poartă numele Sclia-Bălăceanu și va fi ultimul membru al acestei familii la stingerea din viață a doctorului Constantin Bălăceanu-Stolnici, care nu are urmași.

Cele trei fete ale lui Emmanuel Bălăceanu sunt măritate și au mai mulți copii, iar una dintre ele intenționează să reia numele românesc. Ar fi a treia transmitere a numelui prin femei, un procedeu care a reușit, așa cum am arătat mai sus, celor mai mari familii boierești muntene încă din secolul al XVI-lea și o revanșă postumă a unei ramuri marginalizate și desconsiderate, care a avut în plus satisfacția de a transforma Scăenii, prin activitatea lui Petre Bălăceanu, într-o ferma model ce o depășea cu mult pe cea contemporană de la Stolnici, pentru care se va vedea impresia lui Constantin Argetoianu, venit aici la moartea lui Constantin Bălăceanu în 1934.

**Pe urmele unui diplomat uitat: Constantin G. Nanu
(secretar general al Ministerului Afacerilor Străine: 1913–1920)**

În istoriografia românească dedicată corpului diplomatic al României moderne nu regăsim prea multe informații despre activitatea lui Constantin G. Nanu. Deși a activat în diplomația românească mai mult de patru decenii, numele său pare a fi fost uitat de cei interesați să afle cât mai multe detalii din activitatea diplomatului. Coroborând documentele aflate spre păstrare în arhive cu informațiile din presă, memorii, jurnale, corespondență, vom încerca să reconstituim secvențe din biografia diplomatului, Nanu a ocupat, în două intervale diferite, demnitatea de secretar general al Ministerului Afacerilor Străine. În comunicare vom prezenta detalii din cea de-a doua perioadă, între 1913–1920, marcată de numeroase evenimente: izbucnirea Primului Război Mondial, neutralitatea României, intrarea în război, retragerea la Iași, Marea Unire din 1918 și apoi recunoașterea acesteia.

Anton COȘA

Vineri, 11 mai, după-amiaza, Sala mică

**Monumentele ridicate în memoria eroilor catolici din Moldova
căzuți în Primul Război Mondial: izvoare genealogice**

În anul 2018, asemenea întregii națiuni române, comunitatea catolicilor din Moldova aniversează *Centenarul Marii Uniri*. Acest important eveniment aniversar a fost însă anticipat de un altul, comemorativ de această dată – *Centenarul Primului Război Mondial*. Se știe că fără implicarea românilor în războiul de acum un secol și fără numeroasele sacrificii și jertfe omenești de atunci nu ar fi fost posibilă înfăptuirea României Mari în anul 1918.

La rândul lor, locuitorii catolici din Moldova au oferit de-a lungul istoriei propriile sacrificii pe altarul patriei, participând la acele momente care au marcat destinul națiunii române. Primul Război Mondial a fost un astfel de moment.

Locuitorii catolici din Moldova nu i-au uitat pe „cei de ieri”, strămoșii lor, pe cei care și-au sacrificat viețile pentru un viitor mai bun al „celor de azi”. Memoria lor (a eroilor catolici din Moldova) a fost consemnată și păstrată (dincolo de documentele de arhivă) și pe monumentele de for public ridicate imediat după Primul Război Mondial.

Este remarcabil că primele monumente comemorative în cinstea eroilor din Războiul de Întregire Națională au fost ridicate în câteva dintre satele catolice din Dieceza de Iași chiar în anul 1918. Este vorba de monumentele eroilor din satele Adjudeni, Răchiteni, Șcheia, Rotunda, Tămășeni. În anii următori, edificii similare vor fi înălțate în multe alte sate catolice din Moldova.

Firește, fiecare monument dedicat eroilor are menirea de a aminti urmașilor jertfa celor care, în vremuri de restriște, și-au sacrificat viața pentru apărarea țării, în speranța un viitor mai bun pentru copii, nepoți și strănepoți. Aceste monumente de for public constituie însă și prețioase izvoare pentru cercetările genealogice.

Coroborate cu alte izvoare genealogice (*status animarum, liber baptisatorum, liber matrimoniorum, liber mortuorum, liber confirmatorum*) păstrate în diverse fonduri arhivistice, monumentele eroilor constituie un izvor important în cercetarea genealogică a familiilor catolice din Moldova.

Lidia COTOVANU

Joi, 10 mai, după-amiaza, Sala mare

**Vameșul Moldovei Liondaris Ghionma și distinsul său neam
din „Țara Grecească” (secolul XVI – începutul secolului al XVIII-lea)**

În lumina izvoarelor românești, marele vameș al Moldovei Liondaris ar putea trece – așa cum se întâmplă de multe ori – drept un boier cu origine „obscură”. Nu știm să fi avut strămoși în Moldova, nici familie fondată de el însuși, nici să fi avut bunuri de moștenire. Numele însă lasă de bănuit o origine epirotă. Testamentul vameșului (din iulie 1642), regăsit în arhivele Institutului Neoelenic din Veneția în traducere italiană, conține însă un detaliu care permite reconstituirea întregului său anturaj familial și socioprofesional: Liondaris Ghionma era nepotul lui Epifanie Igumenos, mare negustor originar din Ioannina, instalat la Veneția, unde a deținut un loc de frunte în cadrul comunității grecești și al Frăției Sf. Nicolae de pe lângă biserica greacă Sf. Gheorghe. Investigațiile genealogice și prosopografice întreprinse pe baza numeroaselor mărturii scrise lăsate în urma lui, în greacă și italiană, de către Epifanie Igumenos, dezvăluie apartenența vameșului Liondaris la un vast neam epirot de comercianți și urmași ai vechilor elite socioeconomice ale Epirului bizantin tardiv. Mai mulți membri ai neamului făceau comerț la Veneția încă de la începutul secolului al XVI-lea; numele lor figurează printre cele ale primilor membri ai Frăției grecești Sf. Nicolae

(fondată în 1498, la numai două decenii după integrarea completă a Epirului în Imperiul Otoman). Alții au contribuit la extinderea afacerilor familiale în țările române și până la Liov. Îi regăsim ca gestionari ai vănilor, finanțelor și afacerilor comerciale domnești din domnia lui Petru Șchiopul în Moldova și până în cele ale lui Constantin Brâncoveanu și Ștefan Cantacuzino în Țara Românească. Liondaris Ghionma se înscrie în șirul rudelor sale specializate în gestiunea vănilor și finanțelor domnești. De asemenea, evergetismul său caritabil – a lăsat bani pentru ridicarea și funcționarea perpetuă a unei școli de folos obștesc la Constantinopol – se înscrie în tradiția neamului său patriot, doritor de lumina învățăturii și râvnitor la neuitare.

Ana-Felicia DIACONU

Joi, 10 mai, dimineața, Sala mică

Date noi privind heraldistul József Sebestyén de Keöpeczy și „stemele județelor din Transilvania”

Despre activitatea heraldistului József Sebestyén de Keöpeczy bibliografia de specialitate în limba română nu abundă. Am putea afirma chiar contrariul. Dacă s-au înregistrat progrese îndeosebi în direcția cunoașterii contextului în care a ajuns să alcătuiască stema României Mari, cu cele trei variante ale sale, oficializată în anul 1921, despre implicarea sa, directă sau indirectă, în procesul de elaborare a heraldicii teritoriale creată în perioada interbelică se știe prea puțin. Identificarea în arhivele bucureștene a unui număr de nouăsprezece compoziții cu semnătura lui Keöpeczy, păstrate izolat într-un dosar cu numele „Stemele județelor din Transilvania”, este de natură să scoată la iveală noi valențe ale activității acestuia, în timpul funcționării Comisiei Consultative Heraldice. Comunicarea își propune să analizeze și să contextualizeze stemele menționate, coroborând informația nouă cu cea cunoscută deja despre marele heraldist și cu aspecte consemnate în corespondența acestuia.

Dan Emanoil DOBREANU, Ion Adrian MIHALCEA

Sâmbătă, 12 mai, dimineața, Sala mare

Famiile Stroici și Saint Georges. O călăuză vrednică: Maricica Stroici

Sunt demne de admirat eforturile depuse de anumiți membri ai unor familii în vederea obținerii unei solidarități și coeziuni. O astfel de persoană a fost, în mod cert, Maricica Stroici, care din vechea sa locuință din Botoșani a exercitat o influență binefăcătoare asupra celor două familii, Stroici și Saint Georges. Când România se prăbușea, în anii 1944–1947, eforturile sale au consolidat un moral și speranțe, care din păcate au fost aproape inutile.

Constantin Laurențiu ERBICEANU

Joi, 10 mai, după-amiaza, Sala mică

Viața și opera străbunicului meu, academicianul Constantin Erbiceanu (istoric, literat, teolog, elenist, bizantinolog, muzicolog)

Cunoscut istoric al perioadei fanariote și respectat profesor de teologie la Seminarul „Veniamin Costachi” de la Socola (1868–1886), apoi la Seminarul Central și la Universitatea din București (1887–1904), ani la rând redactor (ba chiar factotum) al periodicelor „Revista teologică” și „Biserica ortodoxă română”, director al Tipografiei Cărților Bisericești, însărcinat cu retipărirea cărților de cult în alfabet latin, membru corespondent, apoi membru plin al Academiei Române și chiar vicepreședinte al înaltului for, Constantin Erbiceanu, la fel ca alți cărturari de elită ai României moderne, nu s-a bucurat de prețuirea posterității, pe măsura rolului jucat în societatea vremii. Timpurile erau în schimbare, științele evoluau rapid, la fel ca instrumentele și metodologiile, spiritul critic din perioada interbelică, dar și din deceniile următoare, demola rapid contribuțiile mai vechi, realizate cu atâta greutate și cu instrumentare mai simple, iar noii specialiști aveau prea puțin răgaz pentru a se apleca cu înțelegeră, dacă nu cu respectul cuvenit, asupra operelor de pionierat, acelea care au pus bazele unor domenii sau care au schimbat paradigme de interpretare.

Comunicarea încearcă să aducă la lumină aspecte mai puțin cunoscute din viața strămoșului meu, fie că vorbim despre etapa formării, despre activitatea și opera lui istoriografică sau despre familia sa.

Prosopografie urbană. Familii de orașeni din Piatra medievală

Documentele care s-au păstrat ne permit evidențierea diversității sociale și economice a locuitorilor din orașul medieval Piatra. Un rol important în comunitate l-au avut preoții de la Biserica Domnească. Menționate mai ales cu prilejul încheierii unor tranzacții sau când au fost înscrise în pomelnice mănăstirești, familiile lor pot fi urmărite în istoria urbei pe parcursul a două-trei secole. De asemenea, pot fi documentate cu siguranță familiile unor dregători și migrarea unor locuitori dinspre satele apropiate.

*Ștefan S. GOROVEI**Vineri, 11 mai, dimineața, Sala mare***Sub două „administrații”. Vornicul Simion Tăutu și familia sa**

În istoria de șase ori seculară a familiei Tăutu (cu prima atestare documentară în 1430, dar cu începuturi genealogice plasabile cu certitudine în veacul anterior), Simion ocupă un loc important, dar constituie și o personalitate prea puțin cunoscută. Deși indiscutabilă, legătura sa cu stufosul arbore genealogic al Tăutuleștilor nu a putut fi stabilită cu precizie. A slujit vreme îndelungată la Isprăvnicia Sucevei, sub „administrația” românească, fiind ultimul vornic moldovean al orașului Suceava. După preluarea Bucovinei de către autoritățile austriece, a fost căutat de acestea pentru experiența sa, deosebit de utilă în întreținerea relațiilor cu populația românească a noului district imperial. Activitatea sa sub „administrația” austriacă necesită o cercetare specială. Lui Simion Tăutu i se datorează cea de-a doua ctitorie a neamului (biserica din satul Comănești, unde a și fost îngropat în 1792). În 1789, autoritățile austriece i-au recunoscut statutul de nobil al Galiției (provincie în care fusese încorporată Bucovina). Deși aduce prea puține elemente biografice, testamentul său îi dezvăluie caracterul și ne apropie de omul care a fost. A moștenit foarte puțină avere, a adunat cu slujbele sale și a înzestrat cinci fete și patru băieți. Doi dintre fiii săi (Ioan și Gheorghe) au trecut și au rămas în Principatul Moldovei, stabilindu-se la Iași. Posteritatea lor, continuată până azi, numără persoane importante pentru istoria modernă și contemporană a Moldovei și a României. Vornicul Ioan Tăutu († 1826), ctitorul nou al bisericii Bunavestire din Iași, unul dintre boierii care au solicitat la Istanbul restaurarea domniilor pământene, a fost bunicul lui Teodor V. Tăutu (1828–1902), primar al orașului Iași și străbunicul colonelului (mai apoi generalului) Teodor T. Tăutu (1868–1937), erou în Primul Război Mondial; din aceeași ramură descind și alți ofițeri cunoscuți. Vornicul Gheorghe Tăutu († 1802) a fost tatăl comisului Ionică Tăutu (1795–1830), gânditor și om politic, și bunicul lui Gheorghe Tăutu (1823–1885), poet și șef al Arhivelor Statului din Iași.

*Ioan-Augustin GURIȚĂ**Sâmbătă, 12 mai, dimineața, Sala mare***În jurul a două ctitorii botoșănene. Contribuții la istoria familiilor Stihi și Folescu**

Școala „Marchian”, una dintre cele mai importante instituții de învățământ din Botoșanii celei de-a doua jumătăți a veacului al XIX-lea, a fost ctitoria unui episcop titular al Hierapolisului. În aceeași urbe, strămoșii din partea mamei ai acestui ierarh au fost ctitorii unei biserici de lemn (ridicată în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea), un lăcaș de cult cu un destin special. De aceste două ctitorii, dar și de alte crâmpoie din istoria acelor locuri, se leagă numele a două familii, Folescu și Stihi, care, alături de alte împliniri ale lor, se află în centrul acestei cercetări, mai ales că vlăstarele care au rezultat din întâlnirea celor două neamuri au avut un rol aparte în istoria Botoșanilor.

*Ioan-Augustin GURIȚĂ**Vineri, 11 mai, dimineața, Sala mare***Despre câțiva purtători ai numelui Tăutu de pe malul drept al Prutului**

În actualul județ Iași se află câteva localități în care au trăit și trăiesc purtători ai numelui Tăutu, despre care însă, din diferite pricini, nu se cunosc suficiente detalii; cu atât mai mult, nu s-a putut stabili o legătură clară între aceștia și „neamul cel mare” (familia istorică). Această comunicare îi are în atenție pe câțiva purtători ai numelui Tăutu (sau descendenți ai acestora) dintr-o comună de pe malul drept al Prutului, Ungheni, ale cărei sate au avut, în diferite etape ale istoriei, vetrele pe ambele maluri ale râului pomenit. Cercetarea are, în esență, scopul de a investiga dacă există în tradiția de familie conștiința purtării unui nume cu rezonanță istorică și, totodată, cum se manifestă grija pentru memoria genealogică în cadrul acestor familii. De asemenea, o altă componentă a comunicării constă într-o inventariere a celor care au purtat acest

nume în câteva dintre satele comunei menționate, mai ales că, în sens invers, într-un proces mai amplu de investigare a surselor, astfel de detalii pot constitui „borne” pe drumul recuperării memoriei familiale.

Andreea-Roxana IANCU

Joi, 10 mai, dimineața, Sala mare

Interpretări ale moșiei-cămin în practica juridică din Țara Românească, sfârșitul sec. XVIII – începutul sec. XIX. Două studii de caz

Moșia cămin era definită în *Pravilniceasca Condică* (1780) ca moșie de sclitadă „din care să trage și porecla și neamul familii”, făcându-se astfel diferența în raport cu celelalte moșii ereditare (părintești, strămoșești). Pentru perioada anterioară legiurii, Val. Al. Georgescu observase în practica juridică o similitudine între moșiile cămin și moșiile strămoșești sau moșiile de scaun, al căror nume nu coincidea neapărat cu numele neamului. Conform ipotezei lui, obiceiul pământului ar fi atașat sintagma de moșie-cămin celei de scaun, locuință temeinică sau cămin în sens de casă părintească, iar privilegiul mezinului (v. și Violeta Barbu) ar fi făcut trecerea de la casa-cămin la moșia-cămin. Pe de altă parte, în secolul XVIII, o tendință tot mai marcată în mediile boierești este cea de a renunța la instituția mezinului, odată cu afirmarea autorității tatălui asupra familiei și a patrimoniului. *Pater familias* ar fi dispus tot mai liber de propriile bunuri, cu excepția rezervei testamentare, respectând tot mai puțin condiționările preemțiunii. Comunicarea pe care o propunem se dorește o prezentare a două studii de caz ce aduc în discuție interpretări ale instituției căminului la sfârșitul secolului XVIII. Primul este dosarul moșiei Paia (47 documente), pentru răscumpărarea căreia clucerul Iordache Păianu, ispravnic de Gorj, reclama dreptul de protimisis. Al doilea este parcursul moșiei Băjești la sfârșitul secolului XVIII și la începutul secolului al XIX-lea. Esențială în strategiile de transmitere și conservare a patrimoniului familial, moșia-cămin ne apare cel puțin la fel de utilă în cazurile particulare de legitimare și integrare socială a noilor veniți, fie că este vorba despre naturalizare sau despre revenirea după o absență îndelungată.

Maricica IFRIM

Sâmbătă, 12 mai, dimineața, Sala mare

Arborele genealogic al familiei Apetroaiei din satul Moișa, comuna Boroaia, județul Suceava

Comuna Boroaia din județul Suceava, situată la câțiva kilometri de orașul Fălticeni, a beneficiat, la sfârșitul secolului al XIX-lea și în prima jumătate a secolului al XX-lea, de o pleiadă de învățători care, influențați de Spiru Haret, au dus o activitate remarcabilă de școlarizare, de alfabetizare, de culturalizare și de luminare a membrilor comunității prin educație, convinși fiind că: „în școală și educație stă mântuirea”. În doar câteva decenii, efervescența ideilor și faptelor acestor dascăli au făcut din Boroaia o comunitate apreciată și vizitată de Nicolae Iorga, Dimitrie Gusti, Simion Mehedinți, Gh. T. Kirileanu, Mihail Sadoveanu, Alexandru Vlahuță, Garabet Ibrăileanu, George Topârceanu ș.a. Aici au înființat Banca Populară „Moldova”, cinci cooperative de propășire economică și socială a sătenilor, o bibliotecă, un cor care a concertat decenii la Radio, o casă de cultură, un muzeu al satului, prin contribuții voluntare au construit școli în toate satele comunei Boroaia și, urmând modelul „Șezătoarei” lui Artur Gorovei, au tipărit, timp de 25 ani, revista bilunară „Vestitorul satelor”, au luptat pe câmpurile de luptă și au cinstit memoria eroilor din Războiul pentru Reîntregire, ridicând monumentul pentru cei 136 de boroieni căzuți la datorie.

Meritul acestei prefaceri culturale revine învățătorilor Ion Bondescu, Vasile Tomegea, Nicolae Stoleru, Mihai Boleac, Nicolae Cercel, Vasile Apetroaie. În acest context, mai poate surprinde inițiativa învățătorului Nicolae Cercel, de la școala din satul Moișa, numit de contemporani „omul arhivă”, de a culege date despre strămoșii săi pentru a întocmi un arbore genealogic? Fostului Muzeu al Școlii elementare din satul Moișa, comuna Boroaia, Ștefan Apetroaie, valorificând fișele vărului său Nicolae Cercel, îi preda în 1986 un impresionant arbore genealogic (2,5 m.l.!) al familiei Costache I. Apetroaiei, născut în 1835 și mort în 1906, cu 805 descendenți, cu tabele pe generații, cu situații statistice ș.a., aflat, în prezent, în arhiva Școlii Gimnaziale nr. 1 „Vasile Tomegea” din Boroaia. O verificare sumară a arătat că în Catagrafia locuitorilor din satul Boroaia, ocolul Moldovei, ținutul Sucevei, din anul 1838 figurează Ion Apetroai, iar în registrele de stare civilă, Născuți-Căsătoriți-Morți din anii 1905-1908, sunt înregistrate decesele lui Costache I. Apetroae și Catinca Apetroae.

Rodica IFTIMI

Vineri, 11 mai, dimineața, Sala mare

Primarul Theodor Tăutu și directorul Gheorghe Tăutu, în Arhivele ieșene

Theodor Tăutu (1828–1902) a fost cel de-al doilea primar al orașului Iași, fiind în funcție între 5 decembrie 1866 și 26 iunie 1869, cu o revenire în anul 1870 (25 mai – 25 octombrie). Anterior, el a fost unul

dintre viceprimarii lui Dimitrie Gusti. Scurtul mandat este marcat de începuturile dificile ale Primăriei ca instituție. În mandatul său a sosit primul tren în gara Iași (1 iunie 1870).

Gheorghe Tăutu (1823–1885) a fost director al Arhivelor Statului de la Iași (1877–1884). El era nepotul comisului Ionică Tăutu (1795–1830) de la Botoșani, cunoscutul „cărvunar”. În epocă, a fost cunoscut ca poet, colaborator activ la gazetele literare ale vremii, precum și pentru participarea activă la revoluția de la 1848, în capitala Moldovei. În tinerețe, a fost câțiva ani copist în cadrul Ministerului de Interne. Gheorghe Tăutu a fost director al Arhivei Statului din Iași în două rânduri (1867–1874; 1876–1885). Până la el, directorii au exercitat mandate de cel mult 2–3 ani. El este primul care s-a aflat la conducerea instituției vreme îndelungată (16 ani) și care a avut prilejul să se ocupe temeinic de reorganizarea activității acesteia.

Sorin IFTIMI

Vineri, 11 mai, dimineața, Sala mare

Ctitoriile familiei Tăutu

Dincolo de faptele descrise de cronici, un semn al trecerii prin istorie a familiilor de seamă ale Moldovei este cel dat de actul ctitoricesc. Neamurile boierești sunt mai bine așezate în spațiu și timp prin ctitoriile bisericesti și zidirile domestice, devenite adevărate „locuri de memorie”. În cazul familiei Tăutu, lista ctitoriilor nu este prea mare, dar cuprinde câteva repere semnificative. De numele lui Ion Tăutu, marele logofăt din vremea lui Ștefan cel Mare, se leagă vestita ctitorie de la Bălinești (Suceava), a cărei frumoasă pictură a păstrat inclusiv portretele votive ale ziditorilor locașului. Potrivit cronicarului Grigore Ureche, același ctitor a zidit și prima biserică a Mănăstirii Trestiana (Vaslui). Două ctitorii din veacul fanariot au și ele ziditori din sânul acestei familii: schitul Coribnița de lângă Cernăuți a fost ctitorit de Șt. Giurgiuveanu și Ion Tăutu pe la 1730 și desființat de austrieci la 1783; biserica Adormirea de la Comănești, comuna Botoșana (Suceava), zidită pe la 1772, are drept ctitor pe vornicul Simion Tăutul. La Iași, un alt reprezentant al familiei, vornicul Ion Tăutu, a zidit biserica Bunavestire din Muntenime, locaș în care se păstrează și astăzi un frumos portret pe șevalet, în care ctitorul apare în compania celei de-a doua soții. Toate aceste povești sunt reunite acum pentru prima dată într-un studiu comun, care dorește să pună în lumină dimensiunea ctitoricească a familiei Tăutu.

Dan D. IONESCU

Sâmbătă, 12 mai, dimineața, Sala mică

Protopopii județului istoric Mușcel și încrengăturile lor genealogice: înrudirea cu familia Popescu din Bălilești

Istoria unei țări este suma „istoriilor minore”, ale familiilor, așezărilor și regiunilor care alcătuiesc acea țară. În funcție de gradul de detaliere al fiecăreia dintre aceste istorii, și istoria țării respective va fi mai mult sau mai puțin precisă, nuanțată și convingătoare.

Comunicarea va prezenta cazul unei familii de preoți din județul istoric Mușcel (din anul 1968 unificat cu județul istoric Argeș): familia Popescu din satul Bălilești, comuna Bălilești.

Tradiția păstrată în familia autorului arată că preoția s-a păstrat în ea, neîntrerupt, vreme de circa 500 de ani, adică de prin vremea domniei lui Neagoe Basarab și până în prezent. Numeroși reprezentanți ai acestei familii au fost protopopi ai Câmpulungului (sau Mușcelului).

Cercetarea a valorificat șansa autorului de a avea numeroase rude apropiate longevive, dotate cu o memorie de excepție. Cu ajutorul lor, dar și prin investigarea documentelor istorice, au putut fi adunate suficiente informații, care au fost corelate, atât între ele, cât și cu datele cunoscute ale „istoriei majore”.

Ionela-Liliana IONESCU

Sâmbătă, 12 mai, dimineața, Sala mică

Preoții din familia mea care au trăit de-a lungul unui veac și jumătate

Comunicarea redă unele momente trăite de mine personal sau amintirile celor din familia mea, care readuc în memorie existența celor 25 de preoți, veri și unchi ai părinților mei. Unii au trăit începând din a doua jumătate a veacului al XIX-lea, iar alții în veacul al XX-lea. Mai devreme de 1850 nu am căutat și nicio rudă mai în vârstă nu-și mai amintește dacă au existat în familie preoți născuți înaintea jumătății veacului al XIX-lea. Prin urmare, numai Arhivele de la Botoșani m-ar putea ajuta să găsesc aceste verigi lipsă.

Preoții din familie nu au dus toți o viață liniștită la țară, văzându-și de treburile lor religioase și culturale în mijlocul comunității în care au trăit. Chiar și în vremuri de pace, unii au avut mult de suferit. Fratele cel mai mic al bunicii paterne, preotul Nicolae Condurache, a slujit la biserica din Flămânzi, acolo unde a început răscoala de la 1907. În februarie 1989, a fost ucis, iar soția lui, aflată în camera alăturată, a auzit tot!

Căutând alți preoți din familia mea, care au slujit cu dragoste în parohiile lor, am aflat că în jurul anului 1850, la Salcia, județul Botoșani, s-a născut preotul Nicolae Gașpar. Din nefericire, atunci când mi-am manifestat dorința de a mă duce în cimitirul din Salcia, mi s-a spus că atât mormântul preotului Nicolae Gașpar, cât și cele ale fraților lui au fost arate. Nici măcar somnul cel de veci nu le-a fost respectat!

Încheind într-o altă notă, unul dintre verii mamei, pe care l-am și cunoscut în copilăria mea, Corneliu Grosu, a fost părinte iconom stavrofor la parohia din Filea, județul Mureș. Și-a găsit obștescul sfârșit în anul 1986, după ce a încheiat Sfânta Liturghie, lângă Masa din Sfântul Altar.

Dumnezeu să-i odihnească în pace pe toți!

Răzvan IONESCU-BATTA

Sâmbătă, 12 mai, după-amiaza, Sala mare

Benjamin Rivalet, un erou necunoscut

Născut la Iași în 1883, Benjamin Carol Henric Rivalet, cetățean român de origine franceză, a hotărât în 1916, la vârsta de 33 de ani, să se înroleze voluntar în armata română și să lupte pentru apărarea patriei sale, lăsând în urmă o viață tihnită și prosperă.

La câteva săptămâni de la plecarea pe front, tânăra Emma Flora Rivalet a primit o cumplită veste: soțul ei a fost răpus de un obuz în luptele din Carpații Orientali. Cei patru copii rămași orfani la vârste fragede nu au știut timp de 60 de ani unde a fost înhumat părintele lor, până când, în 1976, nepoata sa, doamna prof. dr. Cristina Ionescu, a găsit întâmplător, în Mausoleul Eroilor de la Toplița, firida cu rămășițele pământești ale sublocotenentului Benjamin Rivalet.

Comunicarea este un elogiu adus străbunicului meu, care nu a precupețit să își sacrifice viața pentru ca țara în care s-a născut să devină un stat puternic și modern. Iar noi, urmașii săi în a cincea generație, care trăim răspândiți pe trei continente, să înțelegem faptele sale ca pe un îndemn și, la rândul nostru, să ne aducem contribuția pentru ca România să se atașeze trainic valorilor europene.

Filip-Lucian IORGA

Sâmbătă, 12 mai, dimineața, Sala mare

Pe marginea unei dileme genealogice. Familii Poenaru-Bordea și Bărbulescu: continuități sau coincidențe?

Comunicarea urmărește traseul unei cercetări genealogice plecate de la interesul pentru istoria propriei familii materne, neamul moșnenesc Bărbulescu-Stănescu din Poiana-Ialomița, urmașii lui Barbu Bărbulescu și ai lui Stan Bărbulescu (stră-străbunicul autorului). Primele indicii au fost oferite de istoria orală a familiei, de fotografiile și documentele păstrate de reprezentanții ei (acte de stare civilă, corespondență, notițe etc.). Au urmat cercetările, pe urmele istoriei satului moșnenesc Poiana-Ialomița și a membrilor familiei Bărbulescu, la Biblioteca Academiei Române (unde se găsesc răspunsurile manuscrise inedite ale învățătorilor din Poiana, Alexandru Bărbulescu și Radu Bărbulescu, la chestionarul lui B. P. Hasdeu) și în arhiva Institutului Național al Patrimoniului (unde există informații despre biserica de lemn cu hramul Sf. Nicolae din Poiana). Au urmat vizite în sat, convorbiri cu localnicii, descoperirea unor surse literare, precum romanele lui Paul Georgescu, descendent și el al unei familii de moșneni din Poiana. Pe parcurs, au fost cercetate și înrudirile prin alianță ale familiei cu boierii moldoveni Străjescu (la rândul lor înrudiți cu familiile Mavrogheni, Rosetti, Hasdeu, Codrescu, Makarowitsch, Vlahuță, Onou etc.) și nobilii sași von Kraus, dar și cu personalități precum horticultorul Constantin M. Vasilescu-Doru, actorul Puiu Călinescu sau scriitoarea Gabriela Melinescu.

Cercetările asupra satului Poiana au condus și către genealogia celei mai importante familii boierești ridicate dintre moșnenii satului, familia Poenaru-Bordea (cu ramura Poenaru-Iatan), care l-a dat pe Gheorghe Poenaru-Bordea, primul ofițer român căzut în Primul Război Mondial, și care s-a înrudit cu familii precum Ghika, Prăjescu, Bilciurescu, Maltezianu, Paleologu, Periețeanu, cu mareșalul Constantin Prezan și pictorul Ștefan Luchian. Genealogia acestei familii a fost începută de Alexandru Perietzianu-Buzău, continuată de membri ai familiei Poenaru-Bordea și de Mihai Sorin Rădulescu, completată și definitivată de Mihai-Alin Pavel și este depusă spre cercetare în arhiva Muzeului Național al Agriculturii din Slobozia. O spiță descoperită la Biblioteca Academiei Române din București de profesorul Ștefan S. Gorovei aduce lămuriri și corecturi pentru primele generații ale genealogiei Poenaru-Bordea.

Numele de Poenaru-Bordea apare însă destul de târziu în istoria acestei familii. Primul strămoș cunoscut este un Barbu Roșul, atestat la 1639, urmat de un fiu, Dragomir Bărbulescu. Așadar, primul nume de familie din genealogia Poenaru-Bordea este cel de Bărbulescu. Între Dragomir Bărbulescu și urmașii lui apare, în genealogia întocmită de Perietzianu-Buzău, linia punctată, așadar este vorba despre mai mult de o generație și, posibil, chiar de o filiație incertă. Iar urmașii lui Dragomir Bărbulescu vor purta numele de familie Târcă (nume intrat în posteritate grație bisericii de lemn din Poiana și bisericii Târca-Vitan din București) și Poenaru, apoi Poenaru-Bordea. Cel puțin așa ne lasă să credem genealogia menționată.

Întrebarea care apare este în ce măsură există vreo legătură genealogică între Barbu Roșul și descendența lui, care a purtat patronimele Bărbulescu, Târcă, Poenaru, Poenaru-Bordea și Poenaru-Iatan, și alte ramuri moșnenești din Poiana-Ialomița, care au purtat numele de familie Barbu sau Bărbulescu. Câteva documente din prima parte a secolului al XIX-lea, semnalate de Tudor-Radu Tiron la Biblioteca Academiei Române, aduc o surpriză în privința numelui de familie folosit de un reprezentant al familiei Poenaru-Bordea și încurajează ipoteza unei strânse înrudiri între boierii Poenaru-Bordea și familiile de moșneni din Poiana-Ialomița.

Sergiu IOSIPESCU, Raluca IOSIPESCU

Joi, 10 mai, după-amiaza, Sala mare

Paleologi și Cantacuzini la porțile Bucureștilor

Cercetările întreprinse de autori în ultimii ani cu privire la satele, bisericile și moșiile din preajma Bucureștilor le-au prilejuit surpriza de a afla la Clinceni, reunite în tradiția bisericii, numele Cantacuzinilor și Paleologilor. Identificarea în interiorul actualului lăcaș de cult, înainte de turnarea șapei de beton a podelei, a temelii unei mai vechi biserici, de la care s-a păstrat – ca prin minune – catapetezma, în vrejurile sculpturii căreia a fost descoperită însemnarea anului 1696, îndruma cercetarea tradiției spre al XVII-lea veac. Dar, mai înainte de scoborârea spre acele vremuri, ceva mai aproape de vremurile noastre, la începutul secolului al XX-lea, *Marele dicționar geografic al României* consemna stăpânirea unei bune părți a moșiei Clincenilor de „doamna Frederica Paleolog”.

Astfel, cercetarea genealogică, îngemănată cu aceea a evoluției domeniilor și amenajării teritoriului Clincenilor, a fost condusă atât spre vremurile domniei principelui Constantin Brâncoveanu, cât și *à rebours*, de la cumpăna secolelor XIX/XX spre cele ale celui de-al XVII-lea.

„Doamna Frederica Paleolog” se va dovedi a fi Frédérique de Ridder, mama ilustrului diplomat Maurice Paléologue, ultimul ambasador al Republicii Franceze la Curtea țarilor. Legătura Cantacuzinilor cu Clincenii data dinainte de domnia lui Constantin vodă Brâncoveanu: în partea lui Iordache, fiul cel mai mic al postelnicului martir Constantin Cantacuzino, a căzut moșia.

Reconstituirea genealogiei stăpânitorilor Clincenilor, a acestor Cantacuzini și Paleologi de la porțile orașului, constituie obiectul comunicării noastre.

Raluca IOSIPESCU, Sergiu IOSIPESCU

Sâmbătă, 12 mai, dimineața, Sala mare

Stăpânitorii Erbicenilor și soarta ctitoriilor lor

Erbiceni, din fostul ținut al Hârlăului, cunoscut în Republica Literelor prin ilustrul neoelenist și academician Constantin Erbiceanu – cătuși de puțin legat ca origine de acele locuri –, poate fi numit cu drept cuvânt satul conacelor sfârâmate.

Cercetarea siturilor curților boierești de pe teritoriul actualei comune Erbiceni în toamna târzie a anului trecut ne-a adus în chip necesar la reconstituirea stirpelor stăpânitorilor Erbicenilor, din cel de-al XVI-lea veac și până la amurgul tragic al boierimii românești.

Includerea satului Spinoasa pe harta ilustrului Dimitrie Cantemir ne-a îndreptat atenția mai întâi asupra acestei așezări, unde, în domnia lui Iliș vodă Rareș stăpâna binecunoscutul Iosip Veveriță, mare postelnic. Prin căsătoria descendentei acestuia, Lupa Veveriță, cu Ilea Băcioc, Spinoasa a trecut la începutul veacului al XVII-lea din stăpânirea familiei Veveriță în aceea a puternicului neam Băcioc. De la acesta a ajuns, la mijlocul aceluiași secol, la marele medelnicer Nicolae Buhuș.

În 1632, o parte din satul Bârlești, aflat în preajmă, îi aparținea lui Dumitru Buhuș, la acea vreme logofăt al treilea, rămânând mai apoi fiilor săi, Miron Buhuș Băcioc și Nicolae Buhuș. Același Dumitru Buhuș avea și părți din Totoeștii vecini.

Situația avea să se schimbe în 1745, când satul Bârlești a fost vândut de fostul postelnic Nicolae Buhuș, cu fiii săi Ștefan și Constantin, marelui vistier al Moldovei Theodor Paladi, deja stăpânitorul celeilalte jumătăți. De bună seamă, alături de acești mari boieri, peisajul se populează, prin mărturiile documentare, cu micii stăpânitori de ocine, preoți și subordonați ai marilor dregători.

În secolul al XIX-lea, însă, figura dominantă la Erbiceni a ajuns să fie Lascăr Cantacuzino-Paşcanu, al cărui frate, Nicolae, mort pretimpuriu, a fost căsătorit cu Lucia (Luxița) Paladi, fiica inimosului și popularului mare hatman al oștirii Moldovei, Constandinică Paladi. Astfel, prin desfacerea moșiilor pălădești după 1840, stăpânirea Cantacuzinilor la Erbiceni a devenit dominantă. Curțile și parcul măreț de aici au fost, ca atâtea altele, distruse după 1948.

Între „de atunci” și „fostitate” sau heraldică transilvană în stema României

Autorul își propune să abordeze aspecte de heraldică transilvană, anterioare Unirii din 1918, pornind de la mobilele heraldice întâlnite și azi în stema României. Demersul, în prima sa parte, are ca reper conceptele fenomenologice *de atunci* și *fostitate*, în care *de atunci* presupune o acțiune începută în trecut și continuată în prezent, în timp ce *fostitate* – supranumită *enigma trecutității trecutului* (Paul Ricoeur) – înseamnă o acțiune inițiată și încheiată în trecut. Ca metodă de cercetare se va împrumuta, din antropologia culturală, teoria binară *emic* versus *etic*, primul termen declanșând o analiză subiectivă, „din interior”, din cea a tradiției ardelenesti, în timp ce al doilea trimite la o analiză obiectivă, „din exterior”, a etapelor heraldicii statale. În plus, *emic* permite apelul la metatextualitate – adică la relația dintre un text/ o imagine și altul/ alta prin comentariu, fără vizualizare – deoarece, până s-a ajuns la stema Transilvaniei din secolul al XVIII-lea, au existat etape în care provincia istorică a fost reprezentată vizual fie prin stema Sibiului, fie prin cele ale principilor. Pe cale de consecință, analiza poate atinge și domeniul teoriei imaginii, cu referire strictă la binomul *studium–punctum*, în care *studium* declanșează interpretări științifice, iar *punctum* trezește amintiri, mândrie, patriotism local etc. Nu în ultimul rând, apare interogația: ce fel de unde cerebrale a declanșat, respectiv declanșează o moștenire heraldică prezentă vizual până azi? Rezumativ vorbind, specialiștii afirmă că ele ar putea fi *alfa* și *delta* pentru omul modern, cel cu respect pentru trecut, respectiv *theta* și *beta* pentru omul nou, ancorat exclusiv în prezent.

Gheorghe LAZĂR

Joi, 10 mai, după-amiaza, Sala mare

Un logofăt din cancelaria domnului Constantin Brâncoveanu și destinul neamului său (sec. XVII – începutul sec. al XIX-lea)

Autorul își propune să prezinte în comunicare un aspect mai puțin abordat și totodată cercetat în istoriografia românească: acela al logofeților de cancelarie, care, prin profesionalismul lor, au fost angrenați în buna desfășurare a activității curente a acestei importante instituții centrale din Țara Românească. Din această perspectivă, în centrul analizei se află cariera unuia dintre cei mai importanți scribi ai cancelariei din timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu, **Constantin Coțescu**, despre care în *Condica Marii Logofeții*, la a cărei redactare a și contribuit, se notează că la 29 martie 1709 a fost „boierit... a fi vtori logofăt”. Astfel, pe baza informațiilor oferite de sursele documentare, edite sau inedite, autorul își propune să reconstituie și totodată să elimine anumite confuzii în ce privește istoricul și genealogia acestei importante familii de logofeți, ale cărei începuturi pot fi plasate în cea de-a doua jumătate a secolului al XVII-lea. Grație îndelungatei activități desfășurate în cancelaria domnească de Constantin logofăt și cei doi frați ai săi – Grigorie și Pană –, dar și ca urmare a unor alianțe matrimoniale, familia Coțescu a reușit de-a lungul secolului al XVIII-lea să înregistreze un anumit progres, atât în plan social, cât și economic, fără însă a putea pătrunde în rândul marilor familii de boieri.

Lucian-Valeriu LEFTER

Vineri, 11 mai, după-amiaza, Sala mică

Memoriile unui plutonier despre ostașii Marelui Război. Schițe biografice

În 1920, plutonierul Ștefan Mocanu, absolvent a cinci clase primare în 1904, scria „memoriile” celor 133 de ostași din satul Chițoc, județul Vaslui, „ce au luat parte la războiul 1916–1920”. Pentru fiecare dintre ei, fostul plutonier a întocmit schițe biografice (anul nașterii, numele părinților, profesia, clase absolvite, regimentul în care a fost mobilizat, gradele și medaliile obținute, precum și locurile în care a luptat, numele soției și numărul copiilor), iar manuscrisul s-a păstrat între copertile vechii Evanghelii de la biserica din Chițoc, pentru ca atât cei vii, cât și cei morți să fie pomeniți la slujbele de peste an.

Biografia plutonierului este elocventă: luptase atât la sud de Dunăre, în Bulgaria (1913), cât și în Marele Război, pe mai multe fronturi, în Transilvania (1916), la Mărășești, unde la 6 august 1917 se afla între ostașii mitraliori care au oprit înaintarea a două regimente bavareze, faptă de vitejie pentru care a fost decorat, dar a luptat și pentru alungarea bolșevicilor, în Basarabia, Bucovina și Polonia, în 1918. Pentru toți ceilalți soldați, plutonierul a întocmit asemenea schițe biografice, care, împreună, constituie radiografia unui sat românesc din vremea Marii Uniri.

Mesajul unui antimis

Comunicarea își propune să opereze un rapel la un fapt de eroism, petrecut în timpul Primului Război Mondial, desfășurat în jurul unui simbol al credinței (antimisul) care a însuflețit luptătorii români în conflagrația de la 1916–1918; în paralel cu acest demers, eclerăm simbolistica acestuia și încărcătura sufletească transmisă până astăzi.

Acele clipe revelatorii ale unei istorii trăite, cu putere de exemplu, le-am regăsit în existența urmașilor acelor eroi anonimi, care au stat în atenția noastră, ele constituind, indubitabil, elementul de continuitate și durabilitate în familia tradițională românească de-a lungul ultimei sute de ani.

**Stemele și drapelurile organizațiilor studențești românești
(a doua jumătate a sec. XIX – prima jumătate a sec. XX)**

Primele organizații studențești românești au fost fondate de tinerii aflați la studii în afara țării, la Paris, Viena sau Budapesta, inspirându-se din modul de organizare al studențimii din universitățile respective. După Unirea Principatelor Române și modernizarea vechilor instituții de învățământ superior de la Iași și București, studenții români au înființat astfel de societăți studențești și în universitățile României, în special sub influența spiritului academic din Imperiul Austro-Ungar, împrumutând ca forme de manifestare a identității și puterii steme, drapeluri și ritualuri asociate acestora. În special în perioada interbelică, drapelurile studențești au avut un rol simbolic important în desfășurarea congreselor și manifestațiilor tineretului universitar. În comunicare vom căuta să descifrăm heraldica și vexilologia studențească românească modernă și contemporană, explicând rolul acestor simboluri în viața academică și chiar caracterul lor sacru atribuit de studenți.

Familia Moțoc reflectată în documente istorice

Utilizarea documentelor istorice, descifrate și publicate cronologic, constituie un bun instrument pentru a identifica membrii unei familii boierești, cu toate implicările ei în viața socială și politică. În aceste acte găsim nume de persoane, cu indicarea rudeniilor, dar și sate și orașe în care trăiau respectivele familii. Documentele oferă și informații legate de tranzacțiile multiple, care privesc achiziția sau vânzarea unor terenuri, cu localizarea foarte precisă în multe cazuri.

Familia Moțoc se regăsește în aceste documente, care reflectă o activitate interesantă, cu mărturii legate de funcțiile ocupate de membrii ei în administrație, gradele de rudenie, bogata descendență, informații deosebit de importante pentru construirea unui arbore genealogic.

Familia Pitiș din Șcheii Brașovului și înrudirile ei

Comunicarea va urmări, destul de succint, evoluția familiei Pitiș, o familie negustorească de frunte din Șcheii Brașovului, ale cărei urme pot fi regăsite acolo începând din secolul al XVI-lea.

Înrudită direct sau prin alianță, cel puțin din secolul al XVIII-lea, cu familii din mica nobilime și din marea burghezie transilvană, precum Mureșeanu, alias Bălea de Ieud, Nicolau, alias von Duma, Grecescu, Orghidan etc., familia Pitiș a dat, de-a lungul câtorva secole, pricepuți comercianți și conducători de instituții, dar și preoți și oameni de cultură.

De asemenea, va fi prezentată istoria ramurii târgoviștene a familiei, începând cu ultimele decenii ale secolului al XIX-lea și până în zilele noastre, scoțând în evidență înrudirile cu câteva familii importante ale Cetății de Scaun, în special din prima jumătate a secolului XX.

Doamne din familiile Kretzulescu-Lahovary, martore ale istoriei României moderne

Doctorul Nicolae Kretzulescu (1812–1900) s-a remarcat, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, ca strălucită personalitate politică, medicală și culturală. A fost unul dintre primii descendenți ai unei vechi familii boierești care a ales nu numai să studieze, dar să și practice o meserie, cea de medic. După studiile din Franța s-a dedicat organizării și susținerii sistemului sanitar din țară, pe baze moderne și științifice, dar și editării și traducerii de tratate medicale. Animat de ideile înaintate aprofundate în timpul studiilor, s-a implicat alături de frații lui în evenimentele politice care au marcat drumul țării spre modernitate și progres. Perseverența, onestitatea și metoda care i-au ghidat activitatea au fost apreciate unanim de contemporanii săi, atât în funcțiile de ministru și șef de guvern, cât și ca diplomat în marile capitale europene.

Căsătoria cu Sofia Iakovenko, fiica șefului „Poștelor rusești” din Valahia din epoca regulamentară, i-a adus alături o soție care l-a secondat în toate momentele vieții și activității sale, la rândul ei implicându-se, conform uzanțelor timpului și în limitele acestora, în opere de binefacere, societăți de întraajutorare și încurajare a industriilor casnice sau de educație, mai ales la moșia lor, Leurdeni. Aici, în timpul Războiului pentru Independență, a îngrijit răniți în micul spital de cincisprezece paturi organizat de soțul ei.

În acest mediu de implicare și responsabilitate a crescut și a fost educată unica lor fiică, Anna (1865–1964). Ea a primit o instrucție foarte îngrijită în casa părintească, apoi în pensioane din Franța și Germania, fiind favorizată și de perioadele când dr. Kretzulescu a fost ministrul României la Berlin, Roma și Petersburg sau la Paris. După căsătoria ei, în 1882, cu tânărul diplomat Alexandru Em. Lahovary (1855–1950), Anna s-a dedicat, alături de soțul ei, diverselor inițiative care urmăreau să promoveze România ca stat stabil și suveran, în concertul european acționând, mai ales, în organizația Crucii Roșii franceze, unde a fost remarcată și răsplătită pentru eforturile ei, și în Comitetul de Asistență al Crucii Roșii Române de la Paris.

Cele patru fiice și fiul familiei lui Alexandru Em. Lahovary au urmat exemplul părinților și al bunicilor, remarcându-se mai ales în anii Marelui Război, prin contribuția adusă în spitalele de front și trenurile pentru răniți – două fete ca infirmiere, iar Nicolae pe front și în activitatea de asigurare și aprovizionare cu materiale utile spitalelor și frontului.

Comunicarea urmărește aceste etape din viața acestor doamne, prin mărturiile directe care ne-au rămas în corespondența lor sau în fragmente de jurnal, cu toată încărcătura emoțională a momentelor dramatice traversate de România aceluia timp.

Liviu PAPUC

Joi, 10 mai, după-amiaza, Sala mică

Istorie de familie: Panopol – Farra

Comunicarea își are sorginea în testamentul spătarului Vasile Panopol, din decembrie 1859, de pe urma însoțirii căruia cu Maria Cocri, fiica paharnicului Dumitru Cocri și a Anei Iamandi, au rămas în viață un băiat, Leonida (1838–1909), și cinci fete: Aglaia, Calipso, Cleopatra și Natalița, „nevârstnici, precum și Ralu, soția Dsale Spat. Tudurachi Vasiliu”. Purtătorul numelui familiei a ajuns persoană publică destul de însemnată, la moartea sa presa locală putând consemna: „Fost căpitan în cavalerie, Leonida Panopol, care intră apoi în partidul liberal, a ocupat funcțiuni însemnate: de două ori prefect al poliției Iași, prefect al județului Roman, efor al Spiridoniei și comisar al guvernului la Credit”. În descendența sa figurează, urmare a căsătoriei cu Ecaterina Farra: Vasile (1872–1928, ajuns colonel, căsătorit cu Olga Millo, născută Ianov), Maria Alis Lusi (n. 1874, căsătorită cu Chiriac Corban), Alexandru (n. 1875, funcționar, căsătorit cu Edith Bracher), Adella Caliopi (n. 1878, căsătorită cu dr. Paul Anghel, apoi cu Gh. Diamandi), Gheorghe (n. 1885, căsătorit cu Lucia Georgescu) și Natalia Anna (n. 1887, căsătorit cu Pascal Vidrașcu).

Documentele de arhivă și consemnările din presa vremii ne înfățișează și tabloul descendenților surorilor lui Leonida, ale căror vieți, uneori cu detalii suculente (căsătorii, divorțuri, copii din flori – destul de comentat Vasile Panopol, purtător de sânge pogorean, fiind cel mai prominent), completează arborele genealogic prin membri ai familiilor Th. Vasiliu, Coroi, Străjescu, Costachi Negel, Ciurea, Mezincescu.

În ambianța familiei – care se pare că avea un destul de apreciabil sentiment de clan – se situează Constantin Gadella, fiul din prima căsătorie al Mariei Cocri, deci frate vitreg cu Leonida Panopol, ajuns și el colonel, prefect de poliție, activist politic liberal de oarecare anvergură.

Prin căsătoria cu Maria Farra, Leonida devine cumnatul fraților Alexandru, Gheorghe și Victor Farra, primul consul al României la Constantinopol, ulterior agent diplomatic la Budapesta, cel de-al treilea subprefect în județe de-ale Moldovei, secretar al Consiliului Județean Iași.

Ocazional, apar și nume mai cunoscute, precum Constantin Negruzzi și fiul său Iacob, mitropolitul Veniamin Costachi, ministrul Alexandru Ghica.

Contribuții la istoria familiei Pisoski/Pisoschi
Documentare privind blazonul familiei Pisoski/Pisoschi

Primul Pisoski (Pisoschi) pomenit în actele din Moldova în primii ani ai secolului al XVII-lea, în forma Pisovski, ca și în documente ulterioare, căsătorit cu o boieroaică Anușca, a trăit la sfârșitul secolului al XVI-lea (1550–1610).

Familia Pisoski/Pisoschi, venită din Polonia în Moldova, așa cum arată Dimitrie Cantemir în *Descrierea Moldovei*, în capitolul „Despre boierimea moldovenească” – „Pisoski poloni”, o regăsim în *Szlachta Rzeczpospolitej. Lista nazwisk od N do R (Nobilimea Republicii. Lista de nume de la N la R)*, în forma PISOWSKI.

Pentru documentare în privința blazonului familiei, m-am adresat, în toamna anului 1978, domnului Dan Cernovodeanu, care mi-a răspuns imediat, dându-mi toate detaliile. Astfel, blazonul se găsește în lucrarea lui Traian Lăronescu (1905–1979) *Armorialul Moldovei de Sus*, volumul al doilea (1978), planșa 72, sub nr. 703. Ca descriere heraldică, scutul poartă pe un câmp de azur două spade cu lama ruptă plasate în pal (pe verticală), cea din registrul superior cu garda în șeful scutului, cea din registrul inferior, cu garda la baza scutului, spadele intercalând o semilună de aur; gardele și mânerul spadelor sunt din aur, iar lamele din argint.

Simbolic, conform lui Dan Cernovodeanu, „stema reprezintă faptul că Pisoscheștii, ca boieri de spadă, au luptat chiar cu prețul vieții lor (spadele rupte) împotriva turcilor figurați prin semilună”. Distinsul heraldist a precizat, în continuare, că „familia Pisoschi este de obârșie polonă, iar stema deriva din herbul clanului din care se trag”. Confirmarea am primit-o consultând site-ul *Herb szlachecki*, unde am găsit herbul Trzaska, instituit de regele Poloniei Boleslav cel Viteaz (995–1025).

Contribuții la istoria familiei Pisoski/Pisoschi
Acte de donație, epitropie și ctitorie făcute de familia Pisoski/Pisoschi (secolele XVII–XX)

Familia Pisoski/Pisoschi, venită în Moldova din Polonia acum circa 500 de ani și enumerată între familiile boierești de Dimitrie Cantemir în *Descrierea Moldovei*, în capitolul „Despre boierimea moldovenească”, o regăsim în forma PISOWSKI în *Szlachta Rzeczpospolitej. Lista nazwisk od N do R (Nobilimea Republicii. Lista de nume de la N la R)*. Primii Pisoschești s-au integrat imediat în societatea moldovenească, făcând, ca și celelalte familii boierești, acte de donație, epitropie și ctitorie de-a lungul timpului.

GLIGORCEA PISOSCHI, pârcălab de Soroca ante 1610, ginerele marelui boier Pătrașco Șoldan, împreună cu cumnații săi a dăruit Mănăstirii Bisericiani satul Troița pe Cracău, la 6 iunie 1637.

IONIȚĂ PISOSCHI postelnic, stăpânul moșiei Vascani (de lângă Ruginoasa), a acceptat să primească mai puțini robi țigani decât i s-ar fi convenit din partea Mănăstirii Voroneț, astfel încât el a fost „scris la pomelnic cu toți ctitorii, să-l pomeniască în veci”.

VASILE PISOSCHI, vel stolnic la 1810 și paharnic la 1852, a fost epitrop al bisericii Sfânta Cuvioasa Parascheva din Botoșani. În această calitate, și-a adus aportul, cu suma necesară de bani, pentru zugrăvirea catapetesmei, la 1832, de Vasile Mihalache.

COSTACHE PISOSCHI, stolnic, apoi spătar, agă la 1852, postelnic la 1855, a fost epitrop al Spitalului „Sf. Spiridon” din Botoșani.

TEODOR (zis și DELI-BOIER) PISOSCHI și nepotul său TEODOR (TUREL), împreună cu Emanoil Vasilevici, președintele Tribunalului Botoșani, au ctitorit biserica Sfinții Voievozi din Botoșani.

ZENAIDA PISOSCHI, monahie la Mănăstirea Agafton – Botoșani, a lăsat bani mănăstirii, astfel încât în anul 1904 s-au putut face reparații majore. Trebuie menționat că, timp de aproape un veac, membre ale familiei Pisoski/Pisoschi retrase la această mănăstire au avut grijă de acest sfânt lăcaș.

XENIA PISOSCHI, schimonahie la Mănăstirea Văratec, a executat și lăsat mănăstirii o icoană epitaf în fir de aur și argint, aflată astăzi în muzeul mănăstirii. Xenia Pisoschi a mai confecționat o broderie, foarte frumoasă, tot cu fir de aur și argint, care se așază pe icoana Maicii Domnului de ziua hramului (15 august).

ADAM (ADAMACHI) PISOSCHI serdar, luând în arendă moșia Slobozia-Silișcani, a refăcut biserica în anul 1862, înlocuind paianta cu ziduri de cărămidă.

Gheorghe Codrescu și soția sa ECATERINA, născută PISOSCHI, au construit în 1857 biserica de zid cu hramul Sfântul Gheorghe în satul Drăgușenii de Jos (între orașele Botoșani și Săveni).

DUMITRU PISOSKI, inginer cu studii la Paris, a făcut o importantă donație de carte Fundației Universitare „Carol I”.

ANDREI S. PISOSCHI, văr cu Andrei A. Pisoschi, întemeietorul ramurii oltene a familiei, a contribuit la ridicarea monumentului de for public „Cercetașul român” din Tecuci, dezvelit în anul 1925, în cinstea eroicei organizații de tineret, care și-a adus aportul major în Războiul pentru Întregirea României.

THEODOR PISOSCHI, avocat cu doctoratul la Paris, fiu al lui Turel Pisoschi și al Tudosicăi Pilat, donează moșiile Dolina și Popeni, din județele Botoșani și Dorohoi (care formau un singur trup), imobilul din Botoșani, str. Boian nr. 6, precum și două vii Academiei Române, „pentru ridicarea culturii în pătura țărănească”.

Alexandru-Daniel PITICARI

Vineri, 11 mai, după-amiaza, Sala mare

Între public și privat. Sigiliul târgului Câmpulung Moldovenesc din anul 1784 și vornicul Gheorghe Piticari

Izvoarele istorice menționează faptul că ocolul Câmpulung Moldovenesc a avut pecete încă din secolul al XVII-lea, însă, în contextul anexării unei porțiuni din Țara de Sus în anul 1775, Curtea de la Viena a dispus introducerea unor noi însemne pentru așezările din nou achiziționata provincie a Bucovinei. În ceea ce privește Câmpulungul Moldovenesc, dregătoria de vornic a fost deținută, între anii 1784–1788, de Gheorghe Piticari, care a avut sarcina – împreună cu Sfatul Câmpulungului – să creeze un nou însemn sigilar pentru vatra Câmpulungului. Prin urmare, comunicarea își propune să discute care au fost „sursele simbolice” ce au condus la geneza peceții câmpulungene din anul 1784 și care a fost aportul vornicului Gheorghe Piticari în acest sens. Pentru realizarea acestui țel, demersul a fost unul interdisciplinar, realizându-se o legătură între două surse istorice, anume imaginea și documentul scris.

Alexandru-Daniel PITICARI

Sâmbătă, 12 mai, dimineața, Sala mare

Discuții genealogice noi pe marginea unui document de la sfârșitul veacului al XVIII-lea. Mărturia bătrânilor câmpulungeni privind originea neamurilor Calmăș, Erhan și Bănulescu

Problema originii neamurilor Calmăș (Callimachi) și Bănulescu s-a bucurat de un mare interes în rândul istoricilor, de la sfârșitul secolului al XIX-lea și până în prezent. Luând în considerare că școala ieșeană de istorie s-a ocupat în chip pertinent de această problemă, comunicarea își propune să analizeze dacă au existat sau nu legături genealogice între neamurile Calmăș, Bănulescu, Erhan și bătrânii câmpulungeni consemnați în mărturia de la 23 august 1800. Cei asupra cărora se axează cercetarea sunt Nicolae Piticari, Toader Sabie, Petru Hurghiș, Ioniță Lehaci, Vasile Hasnăș și Grigore Sabie. În acest sens, au fost folosite atât surse istorice editate (T. V. Stefanelli, *Documente din vechiul ocol al Câmpulungului Moldovenesc*), cât și inedite (provenite din Fondul „Petru Mândrilă”, Serviciul Județean Suceava al Arhivelor Naționale).

Alexandru PÎNZAR

Vineri, 11 mai, după-amiaza, Sala mică

***Verlustlisten și Nachrichten über Verwundete und Kranke.* Peripețiile bravilor soldați din satul Costâna în Primul Război Mondial**

Comunicarea scoate în evidență importanța pentru istoria familială și genealogie a unei categorii de izvoare binecunoscute și folosite extensiv în țările Apusului, *Listele de prizonieri, răniți, morți și dispăruți* din Primul Război Mondial, publicate periodic în timpul conflagrației. Aceste izvoare au fost în unele cazuri digitizate și complet indexate, cum a făcut, de exemplu, pentru Reich-ul german, *Verein für Computergenealogie*, baza de date rezultată fiind pusă la dispoziție pe site-urile genealogy.net și compgen.de. În cazul Imperiului Austro-Ungar, Ministerul de Război de la Viena a publicat în timpul războiului două tipuri de liste: *Verlustlisten (Liste de pierderi)*, cuprinzând numele celor morți, răniți, dispăruți și prizonieri, și *Nachrichten über Verwundete und Kranke (Notificări asupra răniților și bolnavilor)*, cu informații despre bolile și rănile soldaților aflați în spitale. Chiar dacă nu au fost indexate, aceste liste au fost în totalitate digitizate în format pdf, cu posibilitatea de căutare după text, și făcute disponibile pe site-urile Bibliotecii Naționale a Austriei, a Bibliotecii de Stat a Landului Austria Superioară și pe cel al Bibliotecii Naționale a Cehiei. Folosind aceste izvoare și plecând de la lista cu 28 de nume de „eroi” din satul Costâna, pe Suceava, căzuți în Primul Război Mondial, consemnate pe monumentul comemorativ ridicat în perioada interbelică, autorul a încercat să afle mai multe despre peripețiile țăranilor bucovineni pe fronturile marii conflagrații, stimulat de faptul că unul dintre „eroi” a fost un înaintaș al său.

Ionică Tăutu și ideea unei candidaturi cărvunare la domnia Moldovei

Denumit în istoriografie nu doar „domn național”, ci și „domn al cărvunarilor”, Ioniță Sandu Sturdza s-a bizuit în timpul domniei pe câțiva boieri cu adevărat „cărvunari”, dintre care unii au nădăjduit ei înșiși la scaunul domnesc. Prinși în vâltoarea tensiunilor politice din acei ani și a propriilor ambiții, unii – precum Gheorghe Cuza – au trecut în tabăra „nemulțumiților”, uneltind contra domnului. Alții, asemeni lui Dumitrache Ghica, au îmbrăcat doar haina „cărvunară”, au pretins a fi reformatori spre a accede în dregătorii înalte și a-și pregăti o șansă de domnie atunci când scaunul celui ce-i ridicase în fruntea Divanului urma să se fi clătinat îndestul. În fine, altora, cum a fost Ionică Tăutu, gândul domniei nu li s-a înfiripat decât atunci când Ioniță Sandu Sturdza scos din scaun lăsa locul învrăjbirii între boierii de frunte ai țării, întorși din „bejanie” și căutând, după „noul obicei”, sprijinul Rusiei. Mereu în miezul frământărilor „cărvunare”, gata să sprijine un potențial domn cu adevărat reformator câtă vreme a crezut în el, pe Gheorghe Cuza, pe Dumitrache Ghica, dar și pe beizadeaua Nicolae Sturdza, „neuitatul Ionică Tăut”, după vorba plină de admirație a lui Kogălniceanu, avea să încerce la 1828 o iluzorie candidatură la domnia Moldovei, dar prima din istoria noastră ce avea ca suport un veritabil program politic, formulat de candidatul însuși, boier mic, dar cu idei mari, realmente moderne.

*Alexandra-Marcela POPESCU**Vineri, 11 mai, după-amiaza, Sala mică***Crucea Roșie și Liceul Internat în vremea Marelui Război**

Construită între anii 1892 și 1895, clădirea Liceului Internat din Iași, de pe strada Toma Cozma nr. 4, a adăpostit, în vremea Marelui Război, Spitalul Militar nr. 267, aflat în subordinea Societății Naționale de „Cruce Roșie” a României, Filiala Iași, iar, mai târziu, un Hotel Militar, ai căror locatari cu greu au fost evacuați pentru a pregăti încăperile în vederea începerii anului școlar din toamna anului 1918.

Pornind de la bogata colecție de documente, peste 15 dosare, aflată la Arhivele Naționale Iași, comunicarea prezintă activitatea unui „spital de mare chirurgie”, desfășurată între anii 1916–1918, relațiile pe care această instituție medicală le-a întreținut cu organizațiile din domeniu și, în special, cu Societatea Națională de „Cruce Roșie” Română – Centrală și Filială, cu scopul de a înscrie edificiul în lista locurilor de memorie din orașul „rezistenței până la capăt”.

Incinta în discuție, actualmente Colegiul Național „Costache Negruzzi” Iași, are o arhitectură tipică de sfârșit de secol XIX, fiind o construcție solidă și bine executată, spațioasă, cu subsol, parter și două etaje, dar care, după cum e și firesc, nu mai prezintă nicio urmă din vechiul spital, din sălile de operații unde s-au amputat mâini și picioare și unde au fost îngrijiți zeci de răniți, români sau străini. Nicio placă memorială, care să amintească de truda medicilor, sanitarilor, cercetașilor și surorilor de caritate, nu se regăsește, din păcate, pe fațadă.

*Alexandra-Marcela POPESCU**Sâmbătă, 12 mai, după-amiaza, Sala mare***Un neam de preoți în vremea Marelui Război**

În arborele genealogic al familiei Popescu, cu obârșia în Cogeasca Veche, județul Iași, se regăsesc câțiva preoți de țară care și-au desfășurat activitatea religioasă la începutul secolului XX. Acest neam de preoți, ridicat cu mult înainte de Primul Război Mondial, a contribuit, la rândul său, la jertfa românilor pentru întregirea națională.

Pe baza documentelor din Arhiva Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, din Arhivele Naționale Iași și din arhiva proprie, comunicarea adaugă genealogiei de familie o serie de date noi cu privire la înruderile și alianțele contractate, la hirotoniile din preajma și imediat de după Marele Război, cât și la contribuția acestor preoți, chiar dacă s-a făcut simțită doar la nivel local și regional.

*Alin Bogdan POPESCU**Sâmbătă, 12 mai, dimineața, Sala mică***Familia boierilor Andronescu din Târgoviște:
oameni, destine și alianțele lor matrimoniale**

Biserica Sf. Nicolae-Andronești din Târgoviște, menționată de Nicolae Iorga în studiul dedicat monumentelor târgoviștene, ne oferă cele mai vechi atestări ale existenței neamului Androneștilor, încă din secolele XVII–XVIII.

Profesorul universitar Mihai Oproiu amintește, într-un articol din revista *Curierul*, „Date noi privind familia Smarandei Gheorghiu”, despre un anume preot Androne, care lăsa mărturie posterității activitatea sa de renovare a bisericii, punând să-i fie sculptat numele într-un romb, pe portalul ei: „Popa Androne, 7277 <1768–1769>”. Nicolae Andronescu, fiul acestuia, polcovnic și conducătorul răscoalei târgoviștenilor la 1821, apoi logofăt de divan și județ al orașului Târgoviște la 1831, este primul reprezentant de seamă al acestei familii boierești pentru care există date sigure, el fiind înmormântat în biserica Sf. Nicolae-Andronești în 1849. Dar abia nepotul său de fiu, Ioniță (Niță) Andronescu (1821–1894), pitar și tist de dorobanți al orașului, participant alături de Ion Heliade Rădulescu la Revoluția de la 1848, este cel care va da un avânt deosebit acestei familii. S-a căsătorit cu Alexandrina Vlădescu, fiica serdarului Mihail Vlădescu, un descendent al vechii familii boierești Vlădescu (ramura de Vâlcea), fost prezident al sfatului orașenesc al Târgoviștei (1835–1839), și au avut împreună zece copii care au ajuns la maturitate, dând naștere unei prime ramuri a familiei. O alta se deschisese printr-o a doua căsătorie a tatălui lui Niță, postelnicul Dimitrie Andronescu, cu Tița, cu care a avut doi copii, Ion și Gheorghe, primul având descendenți până în zilele noastre, oameni de mare valoare, avocați, medici și ofițeri. Cei zece copii ai pitarului Niță Andronescu vor deveni însă mari personalități ale țării sau vor încheia alianțe matrimoniale care vor crește statutul social și faima acestei familii. Astfel, primul dintre ei este scriitoarea, publicista și feminista Smaranda Gheorghiu (1857–1944), prietena Veronicăi Micle, care a fost căsătorită cu căpitanul Petre Gheorghiu. La logodna lor a participat, în 1894, ca prieten de familie și unul dintre cei doi martori, maiorul Constantin Prezan, viitorul șef al Marelui Cartier General al armatei române victorioase în Primul Război Mondial și mareșal al României. Al doilea, Constantin Andronescu, profesor și doctor în medicină, medic militar cu specializare în ginecologie și igienă, s-a căsătorit cu Alice Ghika (1875–1964), dând naștere ramurii Andronescu-Ghika. A publicat peste treizeci de lucrări de specialitate, iar în pragul Marelui Război îl regăsim în anturajul familiei regale, având gradul de colonel medic. Dintre ceilalți descendenți sau rude prin alianță ai pitarului Niță Andronescu, care au jucat un rol în Marele Război, vom aminti pe scurt pe colonelul Dumitru Isvoranu, cavaler al Ordinului Mihai Viteazul, căsătorit cu Domnica Dudău-Andronescu, fiica Teodorei Andronescu, pe Gheorghe Andronescu, colonel decorat cu Coroana României, fratele Teodorei, pe generalul Ion Anastasiu, eroul bătăliei de la Jiu, soțul Sofiei Andronescu, pe maiorul Constantin Sănătescu, viitor general și prim-ministru al României, generele Elenei Stematiu-Andronescu.

Olivia SENCIUC BORCEA

Joi, 10 mai, după-amiaza, Sala mică

Rânduiala cucoanelor moldovence la mesele de la Curtea lui Mihai vodă Suțu. O încercare de studiu prosopografic

În unul dintre numerele cotidianului ieșean „Evenimentul”, apărut în luna mai a anului 1900, a fost publicat un document emis de cancelaria lui Mihai vodă Suțu la 11 ianuarie 1795. Actul este unul ceva mai aparte, prin conținutul său, decât cele cu care suntem obișnuiți în scrierea istoriei alimentației românilor de până la începutul veacului al XIX-lea. Mai precis, el ne dezvăluie numele a treizeci și șapte de cucoane moldovence poftite de domn să fie ospătate la Curte în serile de sâmbătă, duminică și luni, precum și duminică la amiază, pentru fiecare în parte fiind stabilit un loc anume la masă. Documentul ni le arată pe distinele boieroaice ca făcând parte – în urma căsătoriei – din familiile de seamă ale timpului și deținând ranguri – fiecare potrivit dregătoriei soțului – de la căminăreasă până la logofeteasă. Dincolo de amintirile informații, firesc ni s-a părut să încercăm a le cunoaște mai bine pe respectivele jupăne, acesta devenind, în fapt, scopul cercetării noastre. În măsura în care sursele – dintre cele mai diverse: inscripții, testamente, scrisori particulare, hotarnice, hotărâri de judecată, plângeri către domnie –, dar și spițele de neam și studiile genealogiștilor consacrați ne-au ajutat, am reușit ca măcar pentru o parte dintre aceste femei să conturăm portretul și povestea trecerii lor prin această lume, pe care le vom înfățișa în comunicare.

Mihai Dim. STURDZA

Joi, 10 mai, dimineața, Sala mare

Enciclopedia familiilor boierești la jumătate de drum

Comunicarea va prezenta geneza lucrării, amintiri despre inițiatori și despre figuri dispărute, colaboratorii, editorii și modul de realizare a ei. Va fi înfățișat un bilanț actual, dar și câteva considerații privitoare la enigma fișelor Tanoviceanu.

Cartierul al patrulea: stema Transilvaniei

Toată lumea cunoaște stema României: două scuturi suprapuse, cel mare prezentând o acvilă cruciată, pe pieptul căreia se află scutul mic scartelat, având și o insițiune. În primul cartier este stema Țării Românești, în al doilea stema Moldovei, în al treilea stema Banatului și Olteniei, în al patrulea stema Transilvaniei, iar în insițiune se află simbolurile ținutului Mării Negre. Stema a fost adoptată în 1992 și modificată în 2016. Ea își are rădăcinile în stema Regatului României de după Marea Unire. Atunci, pentru a arăta îmbogățirea teritorială a țării – cu Transilvania, Bucovina, Basarabia –, s-a augmentat stema de stat. Cea mai însemnată modificare a fost introducerea stemei Transilvaniei în cartierul al patrulea. Cum anterior Transilvania făcuse parte din Regatul Ungariei, stema ei se afla în componența stemei Regatului Ungariei, ocupând, de asemenea, cartierul al patrulea. În mai multe variante ale stemei mijlocii a Ungariei, cu scutul mare scartelat, apoi scartelat și cu o insițiune, mai apoi scartelat cu două insițiuni, stema Transilvaniei și-a păstrat locul, ocupând cartierul al patrulea. Se folosea stema fostului principat, augmentată de Maria Therezia în 1765, odată cu ridicarea la rang de mare principat a Transilvaniei. Semnificația elementelor componente ale stemei a fost legiferată de Dieta Transilvaniei, întrunită la Sebeș în anul 1659, în perioada principatului autonom al Transilvaniei: acvila ieșind simboliza comitatele transilvănene, perechea de aștri, soarele și semiluna, reprezenta comunitatea secuiască, iar cele șapte turnuri comunitatea săsească.

Modificări aduse stemelor administrative de pe teritoriul Ținutului Secuiesc după unirea Transilvaniei cu România

După Marea Unire, pentru a evidenția noile schimbări și în plan heraldic, în anul 1921 s-a modificat stema țării. Articolul III al Legii pentru fixarea stemei Regatului României, întregit cu țările surori unite (L. nr. 3573 din 23 iulie 1921), prevedea înființarea pe lângă ministrul de interne a unei „comisiuni consultative heraldice”, pentru alcătuirea stemelor unităților administrativ-teritoriale. Stemele tuturor județelor au fost fixate în anul 1928 prin decret. În urma unificării administrative a țării din 1925, pe teritoriul Ținutului Secuiesc fostele comitate Ciuc, Odorhei și Trei-Scaune și-au păstrat teritoriul și denumirea, din comitatul Mureș-Turda, care îngloba fostul scaun secuiesc Mureș, s-a format județul Mureș, iar din comitatul Turda-Arieș, care avea în componență fostul scaun secuiesc Arieș, s-a format județul Turda. Dintre stemele județelor, doar stema celor Trei Scaune a rămas neschimbată, celelalte suferind modificări, unele chiar drastice. Totodată, au fost modificate și stemele orașelor, acte care au devenit oficiale în perioada 1930–1934.

Lansare de carte: SZEKERES Attila István, PÁL-ANTAL Sándor și MIHÁLY János, *Simboluri istorice secuiești*, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Harghita, Odorheiu Secuiesc, 2017

Volumul este compus din trei capitole. Pentru că stema a apărut întâia oară, cartea începe cu un studiu de heraldică, urmat de unul de sigilografie și, în final, unul de vexilologie.

Studiul de heraldică este semnat de heraldistul Attila István Szekeres. El prezintă cele două steme ale comunității secuiești, cea veche de peste jumătate de mileniu și cea nouă, având și aceasta o vechime de patru secole. Studiul conține și elemente de sigilografie și numismatică.

Studiul de sigilografie este semnat de academicianul Sándor Pál-Antal. El prezintă sigiliul „națiunii” secuiești, sigiliile heraldice ale scaunelor secuiești, sigiliile orașelor și comunităților sătești de pe teritoriul Ținutului Secuiesc.

Studiul de vexilologie este semnat de istoricul János Mihály. El trece în revistă folosirea de secui a diferitelor steaguri de-a lungul secolelor, până la jumătatea secolului al XX-lea. Autorul prezintă steaguri de luptă din timpul Principatului Transilvaniei, steagurile scaunelor, comitatelor și orașelor de pe teritoriul Ținutului Secuiesc, precum și steagurile folosite de secui în timpul revoluției pașoptiste.

**Tradiția Independenței și a Reîntregirii.
Decorațiile conferite în temeiul Decretului Regal nr. 3.870 din 27 octombrie 1939**

Domnia regelui Carol al II-lea, mare iubitor de fast și onoruri, a fost una deosebit de bogată în realizări faleristice; au fost instituite ordine și medalii, au fost reorganizate multe dintre cele existente și au fost stabilite numeroase reglementări referitoare la portul decorațiilor.

În cadrul acestor schimbări, prin Decretul Regal nr. 3.870/1939 s-a stabilit ca ofițerii de carieră, urmași direcți ai unor ofițeri decorați cu Crucea „Trecerea Dunării” (pentru participarea la războiul din 1877–1878), ori cu Medalia „Crucea Comemorativă a războiului 1916–1918” să poată primi aceleași distincții, completate cu o bareță purtând inscripția „Tradiție”, în amintirea înaintașilor lor. Între 1940–1945, au fost conferite 20 de decrete în baza actului amintit, aproape 200 de ofițeri beneficiind de aceste două distincții (între care trebuie amintit și viitorul rege Mihai I, decorat pe când era mare voievod de Alba Iulia).

În afara interesului faleristic al subiectului, abordarea este utilă și pentru cercetarea genealogică, în condițiile în care aceste decrete de decorare au indicat nu numai beneficiarul, ci și titularul inițial al distincțiilor de la 1877–1878, respectiv 1916–1918 (de cele mai multe ori și cu indicarea gradului de rudenie). Trecerea în revistă a ofițerilor decorați în temeiul Decretului Regal nr. 3.870/1939 scoate în evidență numele unor neamuri boierești și ale unor veritabile „dinastii” de militari, alături de alte familii, mai puțin cunoscute, care au servit din tată în fiu în corpul ofițeresc.

Evidența celor decorați ilustrează cinstirea pe care patria a acordat-o celor care și-au pus viața în pericol în fața inamicului, în două dintre marile momente ale istoriei noastre: Independența și Războiul de Reîntregire.

Anișoara TRINCĂ BURUIANĂ

Sâmbătă, 12 mai, după-amiaza, Sala mare

Destine eroice

Comunicarea se referă la destinele unor ostași originari din zona Popești – Pocreaca din județul Vaslui, luptători în linia întâi, ostași ale căror merite au fost recunoscute la vremea respectivă, fiind apreciați și recompensați, conferindu-li-se diferite medalii, fiind înscrși în *Cartea de aur a istoriei neamului* și devenind, astfel, eroi naționali.

Comunicarea prezintă tabelele originale cu eroii locali, cei căzuți pe câmpul de luptă, dispăruții, invalizii, orfanii, tabele întocmite și înregistrate de cei în drept în acei ani, fără omisiuni sau subiectivism.

Cristina-Narcisa VERGATTI, Radu Ștefan VERGATTI

Sâmbătă, 12 mai, dimineața, Sala mică

Eliodor Vergatti – simbol al unei dinastii de avocați

Comunicarea are un caracter de evocare a unui membru al familiei, întrucât avocatul Eliodor E. Vergatti a fost frate cu bunicul patern al profesorului Radu Ștefan Vergatti, Ion Vergatti. Acesta din urmă lucra la Banca Națională, ca șef al corpului de control, și s-a opus expedierii tezaurului României în Rusia (în timpul Primului Război Mondial). Eliodor E. Vergatti (1 februarie 1886, Craiova – 26 ianuarie 1957, Craiova), fiu al senatorului și avocatului Eliodor I. Vergatti și al Matildei (născută Ghețoiu), era descendent dintr-o veche familie boierească olteană, existentă din timpul lui Matei Basarab, și era înrudit cu alte neamuri istorice – Murgășani, Argetoieni, Măinești, Obedeni și cu cei din familia lui Gheorghe Tătărescu. Familia Vergatti a contribuit la crearea Baroului din Craiova, în anul 1831. Eliodor I. Vergatti, senatorul, a fost și el avocat. Fiul său, Eliodor E. Vergatti (sau Eliodor II), după ce și-a luat licența în drept la Universitatea din București, s-a înscris în Baroul din Craiova din anul 1907 și de îndată s-a remarcat ca un activ profesionist al dreptului, prin publicații și pledoarii la bară. Între altele, a fost episcop și avocat al Bisericii Madona Duda din Craiova. Totdeauna a profesat idei anti-comuniste, dovadă pledoaria din anul 1937 împotriva creării sindicatului avocaților. Datorită prestigiului său, a devenit decan al Baroului Dolj, într-o perioadă foarte dificilă, anii 1946–1948. A fost ultimul decan al acestui barou, înaintea desființării tuturor barourilor din România. În anii 1950–1951, a fost pentru prima oară arestat de autoritățile comuniste, dar a fost eliberat. A fost din nou arestat în 11 noiembrie 1956, după o intensă urmărire, pentru infracțiunea de instigare publică împotriva orânduirii de stat. A murit în spitalul penitenciarului Craiova, la 26 ianuarie 1957, arestat preventiv. Cauza decesului: infecție datorată rănilor existente la cap. Avea 71 de ani.